

Kort verslag van het mini-Congres : hersenwerk van de ingeslotene.

De lezing werd gehouden onder supervisie van en in samenwerking met de heer drs. P. Stalman, directeur Pieter Baan Centrum door de heer drs. J. Meijers. Hij is promovendus bij de VU, Forensische Neuropsychologie.

De heer Meijers is bezig met een promotieonderzoek naar de invloed van de detentie-omgeving op het brein. Bij het onderzoek wordt gebruik gemaakt van de database van PPC's.

Onderdeel is bijvoorbeeld onderzoek naar het voedingspatroon, gedetineerden zouden 4 kg aankomen aan verkeerde kilo's, mede wegens te weinig beweging. Een ander onderdeel is het slaap-waakritme. Daartoe wordt een als horloge te dragen actiwatch ingezet. Er blijkt een relatie te bestaan tussen slaapproblemen en agressie. Nachtelijke onrust lijkt een significante voorspeller voor agressie. Slaapstoornissen zijn de op één na meest gehoorde reden voor contact met de medische dienst. Slaapproblemen leiden tot minder activatie van de prefrontale cortex waardoor minder remming ontstaat en meer ruimte voor negatieve emoties. De gevangenisomgeving wordt bepaald door het verblijven van 16 tot 20 uur per dag in de cel. Daardoor heeft men 's nachts minder slaap hetgeen kan leiden tot agressie.

Het onderzoek dat door Meijers wordt gedaan betreft de invloed van detentie, de -omgeving, op executieve functies. Executieve functies stellen ons in staat tot zelfregulatie en doelgericht gedrag. Er is onderscheid te maken in 'coole' functies (planning, set shifting) en 'hot' functies (empathie, morele besluitvorming, zelfreflectie)

Het criminele brein kenmerkt zich veelal door antisociaal of gewelddadig gedrag. Er kunnen al slechtere frontale functies verondersteld worden. In detentie komen verschillende executieve functies aan de orde. Een voorvraag is wel of het disfunctioneren daarvan mee binnen komt met de gedetineerden of dat het zich ontwikkelt in detentie?

De leeftijdscurve van misdaad kenmerkt zich door een top bij jongeren, veelal 18-20 jaar en dan is het brein zich nog aan het ontwikkelen. De frontale cortex is als laatste in de ontwikkeling klaar en wel bij het 25^e tot het 30^e levensjaar. Daar zou een verband kunnen liggen. Een constatering zou dan ook zijn dat de ontwikkeling van het brein minder snel of zelfs achteruit gaat door verblijf in een gevangenis.

Het onderzoek strekt zich ook uit over de vraag naar de relatie van executieve functies en recidive. Zou er een voorspeller van recidive uit kunnen komen? Dat lijkt echter niet aan te tonen.

Inhibitie (het zich kunnen inhouden) zou een voorspeller van behandelingssucces kunnen zijn. Er wordt in detentie echter weinig aan behandeling gedaan. Het blijft vaak bij een cognitieve gedragstherapie voor een uurtje.

Er is dierstudie gedaan naar de effecten van de omgeving en hersenactiviteit, het aantal hersencellen, in een verarmde omgeving is beduidend minder dan in een verrijkte omgeving. De frontale cortex blijkt gevoelig daarvoor. In verpleeghuizen opgemerkt wordt dat patiënten harder achteruit gaan. Dit wordt afgeleid uit de omstandigheid dat er weinig te doen is. In detentie is sprake van een verarmde omgeving. Hoe inactiever mensen zijn, des te geagiteerder en ontremder zij zich kunnen gedragen. Dit roept onder meer ook de vraag op naar de onwenselijkheid van het verblijf in een isolatiecel.

Uit buitenlands onderzoek blijkt dat detentie kan leiden tot een grotere kans op dementie als gevolg van fysieke en mentale inactiviteit, roken, de voeding, sociale isolatie, stress en depressiviteit.

De heer Meijers sloot af met de volgende conclusie/discussiepunten:

- ongeacht de resultaten van de studie: zou het niet sowieso een doel van detentie moeten zijn om executieve functies van gedetineerden te verbeteren en dus onder andere de gevangenisomgeving te verrijken?
- Op wat voor manier zouden we effectief de omgeving kunnen verrijken en gedetineerden een groot deel van de dag kunnen activeren?

De lezing was aldus in meerdere opzichten verdiepend te noemen. En ook wel confronterend aangezien we vanuit deze optiek ongewild negatieve effecten oproepen met de huidige vorm van detentie. De lezing was zeer interessant en instructief. Er werd een levendige en verfrissende kijk gegeven op de dagelijkse routine van het detentieleven zoals elke deelnemer die kent.

Er was onder de toehoorders grote waardering voor de presentatie en met spanning wordt de uitslag van het promotieonderzoek afgewacht.

JG